

Sevil Azadqızı

"PƏNCƏRƏMDƏKİ YAZI" ŞEİRİNİN TƏHLİLİ

Əbulfət Mədətoğlu qələmindən

Pəncərəmdəki yazı...

Pəncərənin

Tərləmiş şüşəsində

Barmağımın ucuyla

şəkil çəkmək...

Ya da ad yazmaq və

Sonra da

yazdığını

tez-tələsik silmək ...

Nə rəssamlıq

həvəsim olub,

nə də

Ona oxşar

başqa bir istək...

Pəncərənin önündə

dayanıb

baxanda

Sanıram ki,

baş verib bütün olanlar-

Elə bu yaxında...

Sən yeddinci qatda

İçərisini görmədiyim

Otaqda,

Mən həyətdə ...

Dayanıb

Şəklini gözlərimə çəkirəm,

köçürürəm...

Təbəssümün hiss etdirir -

Bilirsən nələr keçirirəm...

Ürəyimdən?

...Pəncərə önündə

Buz bağlamış şüşəni

Dırnağımla cızıram -

Şəkil çəkmirəm ...

İndi adını

SON ÜMİD!

kimi yazıram...

Gizlətmədən heç kimdən!

Bu şeir insan ruhunun ən səssiz, ən dərin anlarını sözə çevirən poetik nümunədir və onun gücü səs-küylü etiraflarda deyil, adi görünən hərəkətlərin arxasında gizlənən böyük daxili tələtumlərdədir. Pəncərə obrazı şeirin mərkəzi simvolu kimi çıxış edir. Bu pəncərə nə yalnız evin bir hissəsidir, nə də sadəcə baxmaq üçündür, o, iki insan arasında qalan məsafənin, danışılmayan sözlərin, toxunulmayan duyğuların sərhədidir. Tərləmiş şüşə isə bu sərhədin canlı olduğunu göstərir, çünki o, nəfəs alır, hiss edir, insanın içindəki buğu kimi üzə çıxır. Barmağın ucu ilə şüşə üzərində şəkil çəkmək və ya ad yazmaq istəyi insanın öz hisslərini maddiləşdirmə ehtiyacından doğur, lakin həmin yazının tez-tələsik silinməsi qorxunu, cəmiyyətin, zamanın və taleyin qoyduğu qadağaları xatırladır. Burada sevgi açıq səsle danışa bilmir, yalnız iz qoyub yox olmağı bacarır. Şairin "nə rəssamlıq həvəsim olub, nə də ona oxşar başqa bir istək" deməsi bu davranışın estetik yox, tamamilə ruhi məcburiyyətdən doğduğunu vurğulayır. Bu, sənət üçün edilən hərəkət deyil, ürəyin özünü sakitləşdirmək cəhdidir. Pəncərə önündə dayanıb baxmaq halı zaman anlayışını pozur, çünki lirik qəhrəman üçün bütün olanlar sanki elə indicə baş verib, keçmişlə indi bir-birinə qarışıb, xatirə canlı bir gerçəkliyə çevrilib. "Sən yeddinci qatda, mən həyətdə" qarşılaşdırması şeirin ən güclü dramatik xəttidir. Burada yeddi qat yalnız fiziki yüksəklik deyil, həm də əlçatmazlıq, taleyin qoyduğu maneə, bəlkə də sosial və ruhi fərqlərin simvoludur, həyətdə qalmaq isə gözləmənin, aşağıda dayanıb yuxarı baxmağın, sevginin hər zaman bir az kənarda qalmasının rəmzidir. Lirik "mən" qarşı tərəfin iç dünyasını, otağın içərisini görmür, amma buna baxmayaraq onun şəklini gözlərinə çəkir, yəni real görüntüyə yox, xatirəyə, təsəvvürə, yaddaşda qalan hissə bağlanır. Bu, sevginin fiziki yox, mənəvi varlığını ön plana çıxarır. Təbəssümün hiss etdirilməsi ifadəsi isə sevginin səssiz ünsiyyət formasını açır, burada sözlərə ehtiyac yoxdur, çünki ürəklər arasında görünməyən bir anlaşma mövcuddur və şair bu anlaşmanı oxucuya açmadan, yalnız hiss etdirməklə verir. Şeirin sonuna doğru buz bağlamış şüşə obrazı meydana çıxır və bu, artıq zamanın keçdiyini, hisslərin donduğunu, ümidin təhlükə altında olduğunu göstərir. Dırnaqla şüşəni cizmək isə ağırlı, iz buraxan, geri dönüşü olmayan bir hərəkətdir. Artıq şəkil çəkilmir, artıq ad yazılmır, çünki bu mərhələdə sevgi oyundan, xatirədən çıxıb taleyüklü qərara çevrilib və "Son ümid" sözünün yazılması şeirin emosional zirvəsidir. Bu ifadənin gizlətmədən yazılması əvvəlki tərəddüdlərin, silinmələrin, qorxuların bitdiyini göstərir. Burada insan ya hər şeyi ortaya qoyur, ya da tam itirir. "Son ümid" həm ümidin varlığını, həm də onun tükənmək üzrə olduğunu bildirir və bu ikili mənə şeiri daha da ağırlı və təsirli edir.

Nəticə etibarilə, "Pəncərəmdəki yazı" şeiri insanın sevdiyi ilə arasındakı məsafəni sadə məişət detallarından istifadə edərək dərin fəlsəfi və psixoloji müstəvidə təqdim edən, susqunluğun içində qışqıran bir poetik etirafdır. Bu şeir oxucuya göstərir ki, bəzən insanın ürəyində yazılan sözlər kağıza düşmür, amma şüşə kimi soyuq səthlərdə belə silinməyən izlər buraxır və həmin izlərin adı çox vaxt "son ümid" olur.